

7. Ministère de l'Education nationale, DPD, Les élèves en début de CE2, évaluation de septembre 1999, Note d'information 00.01.
8. Ministère de l'Education nationale, DPD, Les réponses des élèves de sixième à l'évaluation de septembre 2001, Note d'information 01.59.
9. Le Figaro. <http://www.figaro.fr>

Наталія ЛЕВЧИК

ЗМІСТ І СТРУКТУРА ШКІЛЬНИХ ПРОГРАМ З ПІДГОТОВКИ МОЛОДІ ДО БАТЬКІВСТВА У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

У статті розглядаються новітні тенденції в сучасному батьківстві у Великобританії. Показано, що зміни у репертуарі батьківських ролей безпосередньо пов'язані із моделлю державної сімейної політики. Аналізуються зміст і структура програми для учнів 10–11 класів «Батьківська розмова. Шкільний курс». Поданий опис інтерактивних методів та форм з підготовки учнівської молоді до батьківства.

Провідні тенденції сучасної гуманітарної освіти початку XXI століття, визнаного егідою ООН «сторіччям батьківства», у світовій спільноті, в тому числі і в Україні, актуалізують проблему готовності молоді до виконання батьківських обов'язків. Високоіндустріальні країни, як-от, США, Великобританія, Канада, Швеція, Німеччина тощо, мають значний досвід у підготовці шкільної молоді до батьківства, проте такий напрямок виховання ще не задіяний в достатньому обсязі у навчальному процесі національної школи. Крос-культурне дослідження зарубіжного досвіду, зокрема порівняльний аналіз шкільних програм з цієї проблеми дасть змогу виявити спільне та відмінне у англійських країнах, знайти найбільш ефективні шляхи її впровадження у соціокультурний освітній простір України.

Феномен батьківства належить до найбільш складних та малодосліджених галузей сучасної психолого-педагогічної науки. Необхідність досліджень в цій сфері, з одного боку, пов'язана зі зростанням демографічних проблем (зниженням потреби в дітях, зростанням девіантного батьківства/материнства, числа неповних сімей), з іншого боку, подібний інтерес зумовлений увагою до структурно-динамічних характеристик особистості дорослої людини, проблем особистісного розвитку, пов'язаних з виконанням батьківської ролі.

Вважається, що підготовка до батьківства взагалі починається з народження дитини, яка самостійно вивчає ази батьківства через власний досвід життя в сім'ї, інтерналізуючи стилі виховання батьківської сім'ї. Проте ті діти, які позбавлені адекватної батьківської турботи, з неповних чи девіантних сімей, не мають позитивних зразків батьківсько-дитячих стосунків і в майбутньому можуть не стати відповідальними батьками.

Ставлення до особистості в освітній практиці, і, насамперед, у підготовці до батьківства, відповідає панівній у суспільстві парадигмі. Репертуар батьківських ролей і сама специфіка батьківства безпосередньо пов'язані з моделлю сімейної політики, яка проводиться в англійських країнах, зокрема Великобританії. Феномен батьківства також розглядається у більш широкому контексті гендерної культури англійського суспільства, що визначає гендерний розподіл праці у сфері батьківства і можливості його зміни. Серед основних аспектів зміни батьківства у Великій Британії можна відмітити, по-перше, «другий демографічний перехід», зміни в гендерній культурі, економічну емансипацію жінок, що призвело до плюралізації сімейних відносин, коли традиційна модель нуклеарної сім'ї перестала розглядатись нормативним зразком, а інші типи сімейних відносин — відхиленням від норми. Відбулося відмежування подружжя від батьківства, батьківство набуло більш різноманітних форм, від акцентування на біологічних зв'язках між батьками та дітьми до питань якості батьківсько-дитячих взаємовідносин, соціальної турботи про дітей. По-друге, батьківство перебуває у взаємозв'язку зі свідомим вибором партнерів (свідоме батьківство), із життєвими планами чоловіків та жінок під час обрання ними продовження освіти/ праці чи батьківства (відстрочене батьківство), із збільшенням потреби у підтримці з боку інших соціальних факторів, ув першу чергу, держави з метою поєднання професійних та батьківських обов'язків. Згідно з виокремленими вченою Дж. Льюїс (Lewis) [1] трьома типами сімейної політики, які

корелюють з моделями сім'ї з чоловіком-годувальником, Велика Британія належить до першого типу, згідно з яким — це країна з історично вкоріненою «сильною» моделлю сім'ї з чоловіком-годувальником («strong» male-breadwinner model). Це пояснює специфіку професійної зайнятості жінок (переважання неповної зайнятості), нерозвинутість системи державних дитячих дошкільних закладів і правового захисту жінок-матерів. Цим же, на її думку, пояснюється гендерна нерівність як в публічній, так і в приватній сфері. Тому у Великобританії існує чітке розмежування «зон відповідальності» держави і сім'ї. Функція соціального контролю за дотриманням патріархатних норм («патріархатний контроль») виконується тут інститутами публічної сфери. Модель «чоловік-годувальник/ жінка-домогосподарка» стала нормативною моделлю гендерних відносин для західного суспільства. Дихотомія гендерних ролей чоловіка і жінки відповідає публічній і приватній сферам у суспільстві, де чоловікові належить займатись професійною діяльністю і матеріально забезпечувати сім'ю, а жінці виховувати дітей і виконувати функцію турботи про них і про інших залежних членів родини (похилого віку, хворих тощо). В умовах сучасних змін, відходу від тоталітарного суспільства підвищується роль сім'ї та школи у соціалізації особистості, особливо, за словами Т. Парсонса, у «протосоціалізації» молодого покоління [2].

Трансформаційні зміни в інституті сім'ї призводять до того, що молоді батьки все частіше звертаються до пошуку інформації про піклування та виховання дітей. Збільшення числа інформаційних центрів для молодих батьків, організації психологічних служб і т.п., не вирішує зазначеної проблеми, що актуалізує підготовку молоді до статусу батьківства, усвідомленого виконання батьківських функцій у стінах школи, оскільки школярі є «полоненою аудиторією» [3].

Зупинимось більш детально на описі впровадження програм з підготовки до батьківства у англійських школах. Так, програма «Батьківська розмова. Шкільний курс» (The Parentalk Schools Pack), яку розробили та апробували кваліфіковані вчителі і соціальні працівники Джилл Роув (Jill Rowe), Рейчел Тернер (Rachel Turner) і Ханна Дженкінс (Hannah Jenkins), побудована поурочно, згідно з вимогами навчального плану PHSE для учнів 10–11 класів Ключової Стадії 4. Основною метою цієї програми є підвищення поінформованості учнів про цінність та відповідальність батьківства, його функцій і ролей, забезпечення молоді людини навичками і вміннями догляду та піклування про дитину, набуття досвіду діалогічного спілкування з дітьми у майбутньому батьківстві. Автори вважають, що батьківство є освітнім процесом, що триває впродовж усього життя. Головним завданням програми є допомога учнівській молоді у свій час стати успішними батьками — татом чи мамою [4].

Ця програма складається з восьми розділів: 1. «Будь собою — ти неповторний(а)»; 2. «Люби дітей, і нехай вони про це знають»; 3. «Дивись та слухай»; 4. «Пам'ятай, що з дітьми необхідно спілкуватись»; 5. «Захищай межі дозволеного»; 6. «Обери свій стиль спілкування»; 7. «Діти і батьки: дилема прив'язаності»; 8. «Спогади дитинства — крок з минулого у майбутнє.»

Кожен розділ подано у вигляді уроків і завдань. Кожний урок включає мету; інструктаж для вчителя; необхідне обладнання; види діяльності та завдання; роздатковий матеріал для копіювання. Автори пропонують використовувати різні інтерактивні методи та форми, які допомагають розгорнути суб'єкт-суб'єктну взаємодію між учасниками освітньої програми, а саме, групову дискусію, роботу в малих групах, рольову гру, творчі завдання, мозковий штурм, метод колажу, рефлексивні коментарі, наративи (життєві історії, яскраві метафори), психогімнастичні, ігрові, тренувальні вправи тощо).

У першому розділі передбачається виконати сім завдань, метою яких є показ людського життя як найвищої цінності та найбільшої відповідальності батьків за безпеку і турботу про дітей та їх духовний розвиток. У завданнях старшокласникам пропонується, відповідно до поданої загальної характеристики батьківства, досягти розуміння взаємозв'язку майбутнього батьківства із теперішнім особистим життям. Зокрема, дається завдання визначити образи «хорошого» і «поганого» батьківства у мікрогрупах (2–3 учнів). Для рефлексивного коментування пропонується вислови відомих людей світу про їхнє ставлення до батьківства, як-от, наприклад *«Здається, кожен сьогодні кудись жахливо поспішає; кожен прагне все більшого і більшого розвитку, більших бажань і т.д.; таким чином, у дітей дуже мало часу для*

батьків; у батьків дуже мало часу один для одного; і саме вдома бере початок розколина світового миру» (Мати Тереза); «Це чудове відчуття, коли твій батько стає не Богом, а людиною для тебе — коли він спускається з гори і ти бачиш: він — людина зі своїми слабостями. І ти любиш його, бо він — живий, він — не монумент» (Робін Вільямс, актор); «Все моє життя набуло нового значення з народженням нашого першого сина.» (Девід Бекхем, футболіст); «Мені подобається акторська справа, але набагато веселіше поведсти дітей в зоопарк.» (Ніколь Кідман, актриса).

Змістом наступного творчого завдання «Що я хочу мати до народження дитини?» є вибір речей/цінностей, важливих для виконання батьківських обов'язків, згідно з власними уподобаннями учнів, наприклад, мати роботу, супутника життя, сім'ю, автомобіль, безпеку, доступ до дитсадка, хорошу няню, кохання, гроші, TV, подорожі, власні заощадження, самостійність, вільний час, хороших подруг/друзів, відчуття щастя тощо. Учні пропонуються обговорити з партнером, чим вони керувались при нумеруванні цього списку: «Чи погоджуєтесь з кожним пунктом? Чому ви обрали №1? Чи можете ви це пояснити партнеру? Чи є ще щось, не вказане у переліку, що ви б хотіли мати до появи дитини?» тощо. У підсумку заняття важливо домогтись переконаності учнів в тому, що не існує досконалого батьківства, розуміння того, що батьківство — це тривалий і важкий, упродовж усього життя, процес; що батьки повинні себе сприймати такими, якими вони є, і відчувати підтримку від близьких та друзів.

З метою підкреслення відповідальності батьків за дітей, вчитель проводить інтерактивну міні-лекцію, зокрема ознайомлює учнів із офіційною статистикою підліткової вагітності (дані Національної служби охорони здоров'я): «Зафіксовано 7 981 вагітність у дівчат до 16 років у 2001 році (співвідношення 8 до 1000 дівчат у віці 13-15 років); Рівень підліткової вагітності в Об'єднаному Королівстві — найвищий у західній Європі. Мамою кожної десятої дитини, народженої в Англії, є підліток; Молоді жінки, які мали перші статеві зносини до 16-річного віку, найменше схильні використовувати засоби контрацепції: Чому дівчата вперше займаються сексом; чому не були прийняті засоби застереження; Діти, у яких батьки розлучені, вдвічі частіше мають дітей до 20-річного віку тощо». Після цього пропонуються здійснити мозковий штурм ідей на класній дошці чи діапроекторі: «Ми в ролі батьків» за навідними питаннями: «Наша особистість; Час, гроші та обставини; Власний приклад та вплив; що варто робити батькам, щоб впоратись зі стилем життя, який змінюється? Коли ви — батьки, необхідно знати, що вам потрібно; Радійте своїм позитивним сторонам і не зупиняйтесь на цьому».

Учитель пропонує учням застосувати рефлексивний коментар до значення цитати апостола Павла: «Коли я був дитиною, я говорив як дитина, я думав як дитина, я сперечався як дитина. Коли я став дорослим, я перестав чинити по-дитячому».

Для підведення підсумків, зворотного зв'язку і контролю знань першого розділу пропонується тест із шести незакінчених речень, які потрібно доповнити власними відповідями, як-от: «Якби я став(ла) татом/мамою сьогодні, найбільш приємно мені буде ...; я б боровся з...; я б потребував...; я б спитав поради у...; я вважаю, що мені подобаються діти ...річного віку». Ці наративи, що стосуються виконання батьківських функцій у майбутньому, спонукають школярів до всебічного розгляду цієї проблеми.

Метою другого розділу «Люби дітей і нехай вони про це знають» є акцент на важливості безумовної любові як основи батьківства на формуванні почуття власної гідності і впевненості в дитини шляхом заохочення, схвалення, підтримки, цінуванні їх за те, ким вони є, а також на виявленні відмінностей між позитивним і негативним ставленням до дітей та їх критикою. Учні пропонуються скласти наратив: аналіз речень і тверджень, які діти чують від своїх батьків у повсякденному житті, і у власному ставленні до менших братів чи сестер, чи до старших — бабусів/дідухів. Важливим моментом у цьому розділі є вивчення особливостей конструктивної і деструктивної критики у батьківсько-дитячому спілкуванні. Вчитель наголошує, що якщо конструктивне вирішення конфліктів відбувається за допомогою асертивності та толерантності і супроводжується позитивними емоціями, то деструктивне вирішення конфліктів супроводжується негативними емоціями і приниженням гідності людини. У груповій дискусії розробляється основне правило ЧДН для батьків: час, дотик та ніжність.

Завдання «Як ми любимо» побудоване із врахуванням вікових особливостей розвитку дитини і проявів любові до неї (учні повинні заповнити лист і написати шляхи вираження почуттів, коли дитині 1 рік, 5 і 15 років (фізично, вербально і через дію). Поєднання теоретичних знань із практичними завданнями сприяє кращому засвоєнню учнями цінності та унікальності дитячої особистості, сприятиме її емоційній захищеності і розумінню правил безумовної любові до дітей.

Метою третього розділу «Дивись та слухай» є розгляд важливості ефективного спілкування за допомогою емпатійного слухання за принципом «Якщо ми, майбутні батьки, навчимося слухати, то наші діти будуть слухати нас.» У практичних завданнях підкреслюється життєва необхідність набуття навичок слухання і правильного розуміння батьками того, про що їм кажуть діти. Непорозуміння часто призводить до зайвих суперечок. В основі спілкування повинно лежати твердження про співпадання батьківських дій із словами. Учителю акцентує на компонентах емпатійного, уважного слухання. Розігруються невеличкі сценарії (ігрові вправи) щодо розуміння слів між старшим і молодшим поколінням, відмінностей у смаках, інтересах та уподобаннях у ЗМІ, музиці тощо.

У четвертому розділі «Пам'ятай, що з дітьми необхідно спілкуватись» автори пропонують навчитися слухати своїх дітей та не забувати спілкуватись з ними, цінувати логічність та правдивість висловів, вміння визначати силу вибачення та прощення, зіставляти дії та слова, враховувати труднощі, пов'язані з віковими особливостями дітей. Майбутнім батькам потрібно усвідомити, що слова є могутнім стимулятором до заохочення, любові, емоційної близькості та прощення. Учні працюють у мікрогрупах, виробляючи правила спілкування з дітьми, які обговорюють і записують на дошці під назвою «Пам'ятай, що потрібно говорити з дітьми»:

1. Батьки повинні спочатку слухати, а потім говорити.
2. Батьки повинні пам'ятати, що послідовність життєво необхідна.
3. Якщо батьки кажуть «ні», вони повинні пояснити «чому».
4. Батьки повинні бути готовими визнати свою неправоту.
5. Батьки повинні вчитись прощати.
6. Батькам слід дивитись у вічі дітей, коли вони кажуть «вибач» і просити дітей дивитись на них, коли вони просять вибачення.
7. Батьки повинні заохочувати дітей бути чесними та правдивими, ілюструючи це власним прикладом.
8. Батьки повинні висловлювати свої почуття за допомогою дотиків та емоційної прихильності.

Для кращого усвідомлення ролі батьківства у завданнях пропонуються справжні життєві історії, вірші, метафори, наративи, на прикладі яких школярі мають самостійно зробити певні висновки і виробити власну життєву позицію.

Метою п'ятого розділу «Захищай межі дозволеного у батьківсько-дитячому конфлікті» є усвідомлення учнями відмінностей між дисципліною і покаранням, вироблення умінь визначати вагомість реалістичних сподівань батьків щодо дітей тощо. Для цього учням у статусі майбутнього батьківства необхідно оволодіти знаннями відносно того, як і чому діти переходять межі дозволеного. У процесі занять учні мають усвідомити, що дисциплінування дитячої поведінки полягає у безумовній любові, і лише за такої умови норми поведінки будуть справедливими та зрозумілими для дітей. Батьки повинні чітко пояснювати дітям, як вони будуть діяти у різних випадках. Учителю наголошує, що покарання батьками дітей є проявом їхньої любові. Суть практичних занять полягає у дозволі учням зрозуміти межі дозволеного (наприклад, дитячий манеж і його функції, дорожні знаки, правила вуличного руху, шкільні правила тощо). У підсумку, учні повинні зробити висновок, що любов є фундаментом дисципліни, а батьківські, домашні, правила без належних обґрунтувань призводять до дитячого протесту. Дисципліна повинна ототожнюватись не з покаранням, а з любов'ю та встановленням відповідних меж, які сприятимуть безпечній поведінці та повноцінному розвитку дітей. У інтерактивній взаємодії учні самостійно пропонують правила та межі дозволеного для різних вікових груп дітей, зокрема для 2-річної, 10-річної дитини та підлітка. У підсумку до цього розділу наведені загальні батьківські принципи щодо покарання дітей, на зразок покарання повинно бути справедливим, прозорим, чітким, зрозумілим, твердим; пам'ятати про прощення і чекання, але найголовніше — це бути друзями дітям.

У шостому розділі «Обери свій стиль спілкування» автори програми пропонують опанувати навички позитивного вирішення конфліктів у майбутньому батьківстві, методи контролю за власними емоціями та реакцією на життєві події. Для кращого засвоєння проблеми вирішення

конфліктів пропонується розгляд неконструктивних випадків вирішення конфліктів, зокрема в момент гніву, непослуху, емоційного зриву. У завданні «Конфлікт і Я» на наочному матеріалі пропонується визначити години щоденних конфліктів, зокрема заштрихувати сегменти годинника під час найбільших суперечок з батьками. На заняттях учням пропонуються ілюструвати типи конфліктів чи негативних емоцій. У процесі розігрування ситуацій (ігрова вправа) учні починають розуміти, що конфлікти є частиною життя, а шлях до їх подолання — це ключ до розв'язання проблеми. У цьому розділі автори пропонують шість основних причин виникнення конфліктів і шляхи їх розв'язання, зокрема: 1. *Запитай: «Чи варто через це сперечатись?»* 2. *Подумай перед тим, як почати сперечатись і не дозволяй собі гніватись.* 3. *Иди на конфлікт, не ігноруй його.* 4. *Стримуй гнів — свій і своїх дітей.* 5. *Кричати — це, звичайно, голосніше, але не означає, що ефективно.* 6. *Дізнайся про значення прощення, чекання. І рухайся вперед.*

У розділі сьомому «Діти і батьки: дилема прив'язаності» автори поставили за мету допомогти учням усвідомити, як можна навчитись відпустити на власний життєвий шлях вже дорослих дітей, заохочувати їх до самостійності ще з раннього дитинства, а також оволодіти відповідними навичками та уміньми справлятися з «великими проблемами» великих дітей. Робота ведеться з класом і індивідуально. В уявних сюжетах і рольових іграх програються почуття батьків з приводу залишення дитиною отчого дому; відбувається пошук причин (виділено 6 найголовніших факторів — сильний вплив найближчого оточення; молодіжна субкультура; вживання наркотиків/алкоголю; медіа і музика; секс; гроші) та орієнтирів на допомогу батькам щодо вирішення проблем з підлітками: 1. *Знати оточення своїх дітей, їхніх друзів і розуміти, як воно може на них впливати.* 2. *Залишити можливість для спілкування.* 3. *Бути обізнаним про життя дитини без втручання в її приватне життя з урахуванням особистого простору, приватності.* 4. *Встановлювати з дитиною чітку межу спілкування.* 5. *Продовжувати формувати самоповагу дитини і таким чином впевненість в собі.* 6. *Бути там, бути самим собою і чекати.*

У процесі групової дискусії розглядаються питання про довіру до дітей і заохочення їх до самостійності, відповідальності і взаємопідтримки; підготовка дітей до кращої адаптації в дорослому житті та суспільстві; надавання батьками свободи для здійснення дітьми помилок; почуття батьків під час дозволу дітям самостійних вчинків тощо.

Метою восьмого розділу «Спогади дитинства — крок з минулого у майбутнє» є усвідомлення учнями яскравих спогадів свого дитинства та їх ролі для майбутнього батьківства: поділитись спогадами свого дитинства зі власними дітьми для формування їхньої самоповаги, формування теплих і близьких взаємостосунків, важливості позитивних емоцій і дотримання сімейних звичаїв і традицій. Особливе значення надається позитивним спогадам з далекого дитинства і підліткового віку. Пропонуються орієнтири, згідно з якими слід будувати свої спогади, щоб покращити розуміння учнями взаємозв'язку між батьківською сім'єю та своїм майбутнім батьківством. Учні рекомендуються скласти акровірш, використовуючи слово «батько/мати», наприклад,

Батьки виховують у дітях почуття власної гідності, значимості та безпеки.

Активно слугують прикладом для наслідування

намагаюТься зрозуміти світ дитини

відпускаютьБ дітей, тоді, коли приходить час

плеКають своїх дітей

підтрИмують дітей

На заключному занятті автори пропонують кожному учневі написати «Декларацію батьків», почавши її такими словами: «Коли я стану мамою/татом, я обіцяю...» Зокрема: мати час і терпіння, щоб вислухати свою дитину; проводити дозвілля і вільний час з дитиною; бути впевненим, що у моєї дитини залишаться гарні спогади про дитинство. У підсумку розділу учням подається тест на виявлення придатності до батьківства. *Наприклад, якщо я стану мамою/татом, я постійно буду ставити собі наступні запитання стосовно кожної моєї дитини:*

1) *Як пройшов цей рік для моєї дитини і які були мої стосунки з нею?*

2) *Які були негаразди у відносинах з дитиною? Як ми їх подолали?*

3) *Що нам подобалось робити разом? Як проводити разом більше часу за цим заняттям?*

- 4) Які уміння і досягнення слід заохочувати у дитини?
- 5) З чим моя дитина бореться? Як я можу допомогти?
- 6) Які бар'єри стоять перед дитиною? Як я можу допомогти?
- 7) Як дитина ладнає з іншими членами сім'ї? Друзями?
- 8) Які три речі «Я повинен(на) зробити» для дитини наступного місяця чи року?
- 9) Якими є, на мою думку, мрії моєї дитини на наступний рік?
- 10) Які б я хотів(ла) мати стосунки з дитиною наступного року?

Отже, змістовність та динамічність цієї освітньої програми, інтерактивна взаємодія вчителя з учнями на «рівних правах», інноваційні форми навчання (групові дискусії, мозковий штурм, створення наративів), використання власного життєвого досвіду, врахування особистісного потенціалу учнів сприятиме ефективній підготовці учнівської молоді до батьківства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Lewis, J. «Models of equality: the case of state support for children in twentieth-century Britain» in eds. Gisela Bock and Pat Thane, 1992. — P. 125.
2. Parsons T., Bales R. Family socialization and Interaction Process. — London, 1956. — P. 265.
3. Pringle, Mia Liny Kellmer «A fairer future for children: Towards better parental a professional care» London; Basingstoke: Macmillan Press, 1980. — P.110.
4. <http://www.parentalk.myzen.co.uk>
5. <http://www.curriculumonline.gov.uk>
6. <http://www.parenthood.org.uk>

Мирослав СОРОКА

РОСІЙСЬКА МОДЕЛЬ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ПОЧАТКОВОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

У порівняльно-педагогічному аспекті проаналізовано досвід Російської Федерації (РФ) щодо регіоналізації та децентралізації системи підготовки кваліфікованих робітників з метою використання цього досвіду для вирішення організаційно-педагогічних проблем структурної перебудови освітньої системи України.

В умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів на початку ХХІ ст. у багатьох державах відбувається переоцінка стратегії розвитку професійної освіти і навчання, їхне оновлення з урахуванням глобалізації та інформатизації світового співтовариства, економічних реалій, можливостей ефективного використання ресурсів, а також національних соціально-культурних традицій. Спільна для розвинених країн тенденція — це постійний розвиток та ускладнення професійної освіти, створення нових її моделей і підсистем, відмова від надто «вузьких» професій і підготовка людини водночас до групи спеціальностей, а також до навчання впродовж усього життя.

Модернізація систем освіти пострадянських країн набуває особливої актуальності у зв'язку з: демократизацією суспільства; посиленням ролі людського капіталу; структурними змінами у сфері зайнятості, що потребують постійного підвищення кваліфікації та професійної мобільності кадрів; тривалою соціально-економічною кризою, що спричинила негативні демографічні явища; становленням ринкової економіки, посиленням конкуренції на ринку праці; швидкими темпами виробництва та сфери обслуговування, які потребують підготовки людей до професійної діяльності в умовах динамічних змін тощо.

Мета статті полягає у виявленні особливостей системи підготовки кваліфікованих робітників у РФ та обґрунтуванні можливості використання передових ідей цього досвіду в структурній перебудові освітньої системи України.

Одним із пріоритетних шляхів розвитку освіти є її регіоналізація та децентралізація. Регіоналізація полягає в концентрації, конкретизації і наповненні навчання варіативним змістом, що відповідає локальним умовам освітньої системи регіону, до якого входять зміст, структура, організаційні форми та інші важливі компоненти освіти. Регіональне управління освітою розглядається як «діяльність регіональних органів державного управління освітою й органів місцевого самоврядування, що спрямована на загальнонаціональне формування